

ת נ "ך

לבתי ספר דתיים

2 יחידות לימוד לנבחנים המשלימים ל-5 יח"ל

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שתיים וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון	—	פרק שלא נלמד	—	25 נקודות
פרק שני	—	תורה	—	27 נקודות
פרק שלישי	—	נביאים וכתובים	—	48 נקודות
	—	סה"כ	—	100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: תנ"ך שלם בלי פירושים ובלי תוספות.

ד. הוראות מיוחדות: העתקה של פסוקים או של דברי הפרשן בלבד לא תתקבל כתשובה.

הערה: בנספחים מן התנ"ך בא השם המפורש בצורת ה' ובצורת א-לקים.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

פרק ראשון — פרק שלא נלמד (25 נקודות)

בראשית, י"ט, א'-כ"א

עיין בנספח ובמפרשיו.

ענה על כל השאלות 1-4 (מספר הנקודות לכל שאלה רשום בסופה).

1. אברהם ולוט

א. יש המשווים בין הכנסת האורחים של אברהם להכנסת האורחים של לוט.

עיין בפסוקים א'-ג', ובבראשית, י"ח, א'-ח'.

(1) ציין שלוש נקודות דמיון בין הכנסת האורחים של אברהם להכנסת האורחים של לוט.

(2) ציין שלושה הבדלים בין הכנסת האורחים של אברהם להכנסת האורחים של לוט.

ב. עיין בפסוקים י"ב-י"ד, ובפרק י"ח, כ'-כ"ה.

(1) עיין בפרק י"ח, כ'-כ"א, ובפסוק י"ג בקטע שלפניך.

בדין הנגזר על סדום יש שני שלבים.

מהו השלב הראשון בדין הנזכר במפגש עם אברהם, ומהו השלב השני בדין הנזכר

במפגש עם לוט? הוכח את דבריך מן הכתוב.

(2) מהו ההבדל בין תגובת אברהם על דברי ה' בנוגע לסדום לתגובת לוט על

דברי המלאכים בנוגע לסדום?

(7 נקודות)

2. חטאם של אנשי סדום ועונשם

עיין בפסוקים ד'-ט'.

א. עיין בפירוש רמב"ן לפסוק ה' בקטע המודגש ①, ובפירוש רד"ק לפסוק ד' בקטע המודגש.

(1) מה היה המניע להתנהגותם של אנשי סדום, לפי כל אחד מפרשנים אלה?

(2) כיצד הנאמר בבראשית, י"ג, י' תומך בדברי רמב"ן?

על מה בכתוב מבסס רד"ק את דבריו? הסבר את תשובתך.

ב. עיין בפירוש רמב"ן לפסוק ה' בקטע המודגש ②.

(1) לדעת רמב"ן, על מה נגזר דינם של אנשי סדום, ומדוע נגזר דווקא על חטא זה?

(2) לדעת רמב"ן, מהו הקשר בין עונשם של אנשי סדום ובין העובדה שסדום מצויה

בארץ-ישראל?

(6 נקודות)

3. היציאה מסדום

עיין בפסוקים ט"ו-י"ט.

א. "ויתמהמה", "ויחזקו", "ויצאֹהו" (פסוק ט"ז).

מה אפשר ללמוד מפעלים אלה על היחס של לוט ומשפחתו לסדום?

ב. עיין בפסוק י"ז, בפירוש רש"י לפסוק זה בקטע המודגש, ובפירוש רשב"ם לפסוק זה.

(1) כיצד מסביר רש"י את הציווי שלא להביט לאחור?

(2) כיצד מסביר רשב"ם את הציווי שלא להביט לאחור? הבא את שלושת פירושי.

(3) הבא חיזוק מהכתוב לאחד מהפירושים שצינת בסעיפים (1)-(2). הסבר את

תשובתך.

(5 נקודות)

4. השפעת אברהם והשפעת סדום על לוט

א. עיין בפסוק א' ובפירוש רש"י לפסוק זה בד"ה "ולוט ישב בשער סדום".

לפי רש"י, מה אפשר ללמוד מפסוק זה על מעמדו של לוט בסדום?

איזו ביקורת על לוט משתמעת מפירוש זה?

ב. עיין בפסוק ח' ובפירוש רמב"ן לפסוק זה בקטע המודגש.

לפי רמב"ן, מה הייתה השפעת אברהם על לוט, ומה הייתה השפעת סדום עליו?

ג. "ויהי בשחת אלקים את ערי הככר ויזכר אלקים את אברהם וישלח את לוט מתוך ההפכה"

(בראשית, י"ט, כ"ט).

כיצד אפשר ללמוד מפסוק זה שהשפעת סדום על לוט הייתה גדולה יותר מהשפעת אברהם

עליו?

(7 נקודות)

פרק שני – תורה (27 נקודות)

בפרק זה עליך לענות על שלוש מהשאלות 5-12 (לכל שאלה – 9 נקודות).

תלמידים שלמדו על פי התכנית הרגילה יענו על שלוש מבין השאלות 5-9.
תלמידים שלמדו על פי התכנית הניסיונית יענו על שלוש מבין השאלות 5-6, 10-12.

5. עיין בדברים, י"ג.

א. (1) עיין בפסוקים ב'-י"ט.

אברבנאל (פסוק ב'): "כי האדם פעמים שיתפתה לחטא אם בלומדו מנביא או חכם שיראוהו חוטא ויתלה עצמו באילן גדול, ופעמים יתפתה מאחיו ורעיו וקרוביו שיימשך אחרי דבריהם ויעשה כמעשיהם, ופעמים שיתפתה... מפני הכלל שאם יראה אותם חוטאים בכלל יאמר לו לבו אל תפרוש עצמך מן הציבור".

לפי אברבנאל, מה הם שלושת הגורמים שעלולים להשפיע על האדם לחטוא? הבא ביסוס מהכתוב לכל אחד מהגורמים.

(2) עיין בפסוקים ב'-ד'.

מדוע אסור לקבל את האות שהנביא עושה, וכיצד הכתוב מסביר את הצלחת הנביא לעשות אות?

ב. עיין בפסוקים י"ג-י"ח.

ונתן לך רחמים ורחמך" (פסוק י"ח).

מלבי"ם: "מפני שיעלה על הדעת שהוא משפט אכזרי בפרט למה שאמר הרמב"ם שהורגים גם הנשים והטף, הבטיח להם שייתן ה' בלבם מידת הרחמנות. כי יעשו כל זה לא ממידת האכזריות רק מפני מצוות ה'... לבער הרע מן הארץ".

(1) לפי מלבי"ם, באר את ההבטחה שבפסוק זה, והסבר מדוע יש בה צורך.

(2) לפי מלבי"ם מדוע משפט זה אינו "משפט אכזרי"?

6. עיין בדברים, ל', א'-י"ד.

א. (1) עיין בפסוקים א'-י'.

בפסוקים אלה מתוארים שלבים בתהליך גאולת ישראל.

באר את שלושת השלבים המתוארים בפסוקים ג'-ד'; ה'; ט'.

(2) רש"י (פסוק ג'): "ושב ה' אלקיך את שבותך" ... מכאן שהשכינה כביכול שרויה עם ישראל

בצרת גלותם וכשנגאלין הכתיב גאולה לעצמו שהוא ישוב עמהם".

מהו הרעיון שרש"י לומד מפסוק זה, וכיצד אפשר להבין לפי פירושו את הביטוי

"ושב ה' אלקיך את שבותך"?

ב. עיין בפסוקים י"א-י"ד.

(1) מהי "המצווה הזאת"? השב לפי שני פירושים שלמדת.

מה הביסוס בפסוק י' לכל אחד מהפירושים שצינת?

(2) עיין בפסוק י"ד.

כיצד יש לקיים את המצווה שבפסוק זה, לפי אחד מהפירושים שצינת בסעיף א?

שים לב: שאלות 7-9 מיועדות לתלמידים שלמדו על פי התכנית הרגילה בלבד.

7. עיין בדברים, י"ח, ט'-י"ד.

א. (1) "כי תועבת ה' כל עשה אלה" (פסוק י"ב).

הסבר שני מעשים שאליהם הכתוב מתכוון, ובאר מדוע מעשים אלה מכונים "תועבה".

(2) רש"י (פסוק ט'): "לא תלמד לעשות", אבל אתה למד להבין ולהורות, כלומר להבין

מעשיהם כמה הם מקולקלים, ולהורות לבניך לא תעשה כך וכך".

מהו הרעיון שמביע רש"י בפירושו, וכיצד הוא מדייק זאת מן הכתוב?

ב. רמב"ם: "דברים האלו כולן דברי שקר וכזב הן... ואין ראוי לישראל שהם חכמים מחוכמים להימשך

בהבלים אלו".

רמב"ן (פסוק ט'): "ואנחנו לא נוכל להכחיש דברים [ש]יתפרסמו לעיני רואים, ורבותינו גם כן יודו

בהם".

(1) מהי המחלוקת בין רמב"ם לרמב"ן בנוגע למעשים הנזכרים בפסוקים ט'-י"ד?

(2) איזו הוכחה אפשר להביא לדברי רמב"ן מיהושע, כ"ד, ט'-י'?

8. עיין בדברים, כ"ב, א'-י"א.

א. עיין בפסוקים א'-ד'.

(1) רמב"ן (פסוק א'): "לא תראה את שור אחיך או את שיו נדחים", זו מצוה מבוארת, שאמר בתורה (שמות, כ"ג, ד') 'כי תפגע שור אייבך או חמורו תע'ה השב תשיבנו לו', והוסיף בכאן לאמר 'נדחים', כי 'תועה' שתעה מדרכו ויכול להטותו הדרך בלא עמל גדול, ועתה הזכיר 'נדחים' שברחו ממנו והרחיקו".

מהי "מצווה מבוארת", ומה היא באה ללמד בפסוקים אלה, לפי רמב"ן?
(2) ספרי (פסוק א'): "שור אחיך", אין לי אלא שור אחיך, שור אויבך מניין? תלמוד לומר 'אייבך' (שמות, כ"ג, ד') מכל מקום. אם כן למה נאמר 'אחיך', אלא מלמד שלא דיברה תורה אלא כנגד היצר".

איזה קושי מיישב ספרי בפירושו, וכיצד הוא מיישבו?

ב. (1) "ולא ילבש גבר שמלת אשה" (פסוק ה').

הסבר מה הטעם לאיסור זה, לפי אחד הפרשנים שלמדת (מלבד פירוש רמב"ם).

(2) "לא תלבש שעטנז צמר ופשתים יחדו" (פסוק י"א).

רמב"ם: "הטעם גם באיסור השעטנז, לפי שגם כך היה עדי הכומריין [= של עבודה זרה] מאחדים בין הצומח והחי במלבוש... והוא גם הטעם באומרו... "ולא ילבש גבר שמלת אשה".
לפי רמב"ם, מהו הטעם המשותף למצווה "לא תלבש שעטנז" ולמצווה "לא ילבש גבר שמלת אשה"?

9. א. — "זכור את אשר עשה ה' אלקיך למרים" (דברים, כ"ד, ט').

— "זכור את אשר עשה לך עמלק" (דברים, כ"ה, י"ז).

רמב"ן (דברים, כ"ה, י"ז): "... שלא תשכח מה שעשה לנו עמלק... ונספר זה לבנינו ולדורותינו לומר להם כך עשה לנו הרשע ולכן נצטווינו למחות את שמו, וכן במעשה מרים נצטווינו להודיעו לבנינו ולספר בו לדורות... כדי שתהא אזהרת לשון הרע שומה בפינו שהוא חטא גדול".

(1) לפי רמב"ן, מה מצווה התורה במילה "זכור"?

(2) לפי רמב"ן, לשם מה יש לזכור את מעשה עמלק, ולשם מה יש לזכור את מעשה מרים?

ב. עיין בדברים, כ"ד, ו'-ט"ו.

(1) עיין בפסוק ז'.

מה התורה מצווה בפסוק זה, וכיצד הנימוק לציווי מהווה עדות לחומרת המעשה?

(2) עיין בפסוקים י"ד-ט"ו.

רש"י (פסוק י"ד): "לא תעשק שכיר", והלוא כבר כתוב 'לא תעשוק את רעך' (ויקרא, י"ט).
אלא לעבור על האביון בשני לאוים".

הסבר איזה קושי מיישב רש"י בפירושו, וכיצד הוא מיישבו.

כיצד האזהרה בפסוק ט"ו מהווה עדות לחומרת המעשה?

שים לב: שאלות 10-12 מיועדות לתלמידים שלמדו על פי התכנית הניסיונית בלבד.

10. דיני מלחמה

עיין בדברים, פרק כ'.

א. (1) רמב"ן (פסוק א'): "כי תצא למלחמה וראית סוס ורכב ...", זו מצווה מחודשת".

מהי "מצווה מחודשת", ומדוע התחדשה מצווה זו עתה?

(2) יש שני טעמים עקרוניים לחזרה מעורכי המלחמה.

הסבר שני טעמים אלה, והבא דוגמה מהכתוב לכל אחד מהם.

ב. רמב"ן: "הישר בבני האדם בטבעו יתלבש אכזריות וקמה כצאת מחנה על אויב, ועל כן הזהיר בו

הכתוב 'ונשמרת מכל דבר רע' (דברים, כ"ג, י')."

(1) הסבר כיצד הקביעה של רמב"ן באה לידי ביטוי בשתיים מהמצוות הקשורות למלחמה,

וכתוב מהו הפתרון שנותנת לכך התורה.

(2) מהו העיקרון המוסרי שאפשר ללמוד מדברי רמב"ן?

11. אחריות ציבורית — לא תוכל להתעלם

א. עגלה ערופה

עיין בדברים, כ"א, א'-ט'.

(1) ציין שלושה בעלי תפקידים המשתתפים במעשה עגלה ערופה, והסבר מהו תפקידו

של כל אחד מהם.

(2) יש המפרשים את טעם מצוות עגלה ערופה ביחס למה שכבר היה בעבר (ראב"ע אַן

רש"י), ויש המפרשים את טעמה ביחס לעתיד להיות (רמב"ם).

הסבר את טעם מצוות עגלה ערופה לפי כל אחת משיטות אלה.

ב. מינוי שופטים

עיין בדברים, ט"ז, י"ח-כ'.

(1) שלושה שותפים אחראים לקיומו של משפט צדק.

מי הם שותפים אלה, ומה מצווה כל אחד מהם? בסס את תשובתך על הכתוב.

(2) ראב"ע (פסוק י"ח): "וטעם 'שופטים', אף על פי שאתה חייב ללכת שלוש פעמים למקום

הכהנים משרתי המקדש, ושם תשאל מהחוקים והמשפטים, לא יספיק לך עד שיהיו לך

שופטים 'בכל שעריך'".

מהו הרעיון העולה מדברי ראב"ע, וכיצד הוא מתקשר לנאמר בפסוק כ'?

/המשך בעמוד 8/

12. אחווה וחסד – צדק וצדקה

א. עיין בדברים, כ"ג, כ'-כ"א.

על פסוקים אלה כותב רמב"ן: "וביאר כאן שיהיה [נשך] הנכרי מותר, ולא הזכיר כן בגזל ובגנבה כמו שאמרו 'גזל גוי אסור'. אבל [הנשך] שהוא נעשה לדעת שניהם וברצונם, לא נאסר אלא מצד האחווה והחסד... וכן השמיטה חסד באחים, לכך אמר 'את הנכרי תגש'."

(1) הסבר את הטעם המשותף לאיסור נשך ולמצוות שמיטת כספים, לפי רמב"ן.

האם טעם זה חל גם על איסור גזל וגנבה? נמק את תשובתך.

(2) "למען יברכך ה' אלקיך" (פסוק כ"א).

למה הדגישה התורה דברים אלה בקטע זה?

ב. עיין בנחמיה, ה', א'-י"ג.

(1) מהי התביעה של נחמיה, ומהו המצב חסר ההיגיון (= אבסורדי) שעליו הוא מעיד

בדבריו?

(2) "... ככה ינער האלקים..." (פסוק י"ג).

במה הקללה שבפסוק י"ג מהווה מידה כנגד מידה לעוברים על תביעתו של נחמיה?

פרק שלישי – נביאים וכתובים (48 נקודות)

עליך לענות על שש מהשאלות 13-21.

שיס לב: עליך לענות לפחות על שאלה אחת מהשאלות 13-14, ולפחות על שתיים מהשאלות 15-17.

(לכל שאלה – 8 נקודות)

עליך לענות לפחות על אחת מהשאלות 13-14.

13. עיין בישעיה, מ'.

א. עיין בפסוקים י"ז-כ"ג.

(1) "ואל מי תדמיון א-ל ומה דמות תערכו לו" (פסוק י"ח).

הסבר את ההשוואה בין פסוקים י"ט-כ' ובין פסוקים כ"ב-כ"ג, והסבר על איזה חשש של ישראל מהווה השוואה זו מענה.

(2) עיין בפסוק כ'.

מהו הלעג המבוטא בפסוק זה?

ב. (1) באר את תלונת ישראל בפסוק כ"ז, והסבר במה האמור בפסוק כ"ח מהווה מענה

לתלונה זו.

(2) כתוב על מי מדובר בפסוק ל' ועל מי מדובר בפסוק ל"א, והסבר מהו המצב המתואר

בכל אחד מפסוקים אלה.

כיצד מתקשרת הנחמה שבפסוקים אלה לנאמר בפסוק כ"ט?

14. עיין בישעיה, נ"ח.

א. (1) — "למה... ענינו נפשנו ולא תדע" (פסוק ג').

— "הכזה יהיה... יום ענות אדם נפשו" (פסוק ה').

מהי טענת ישראל בפסוק ג', וכיצד האמור בפסוק ה' שולל את טענתם?

(2) — "הלוא פרס לרעב לחמך" (פסוק ז').

— "ותפק לרעב נפשך ונפש נענה תשביע" (פסוק י').

מה מוסיף האמור בפסוק י' על האמור בפסוק ז'?

ב. עיין בפסוקים י"ג-י"ד.

(1) רד"ק (פסוק י"ג): "וקראת לשבת ענג...", מצוות עשה לענג הגוף ביום השבת במאכלים

ערבים וטובים, שמתוך שישנהו משאר ימים לטוב יזכור מעשה בראשית ושהא-ל חידשו [יש]

מאין ושבת ביום השביעי. ומתוך כך ישבח לא-ל ויפארוהו בפיו ובלבבו ותתענג נפשו בו".

לפי רד"ק, מדוע מצווה הנביא לענג את הגוף ביום השבת, ומה תהיה התוצאה של

התענגות זו?

(2) דברי הנביא בעניין השבת מוסיפים רובד נוסף על דבריו בעניין הצום.

כיצד האמור בעניין השבת בפסוקים י"ג-י"ד מעצים את הנאמר בפסוקים ו'-י"ב?

עליך לענות לפחות על שתיים מהשאלות 15-17.

15. א. עיין באיוב, פרקים ה', ט'.

(1) עיין בפרק ה', ח'-י"ז.

"עשה גדלות ואין חקר נפלאות עד אין מספר" (פסוק ט').

מהי גדולת ה' המתוארת בפסוק י', ומהי גדולתו המתוארת בפסוק י"ב?

מהי המסקנה שמסיק אליפז מהאמור בפסוקים אלה?

(2) עיין בפרק ט', א'-י'.

"עשה גדלות עד אין חקר ונפלאות עד אין מספר" (פסוק י').

מהי גדולת ה' המתוארת בפסוקים ה'-ו'?

לשם מה איוב מציין את גדולת ה' בדבריו?

ב. עיין באיוב, ל"ח, א'-י"א.

(1) עיין בפסוקים ד'-י"א.

מהי גדולת ה' המתוארת בפסוקים אלה, ומהו הרעיון המובע באמצעות תיאור גדולה זו?

(2) במה האמור בפרק ל"ח מהווה ביקורת על דברי אליפז ועל דברי איוב שצינת

בסעיף א?

/המשך בעמוד 10/

16. א.

עיין באיוב, פרקים ו', י"ג.

(1) עיין בפרק ו', י"ד-ט"ו, ובפרק י"ג, ג'-ד'.

הסבר את טענת איוב כלפי הרעים בכל אחד מקטעים אלה, ובאר את ההדרגתיות בטענותיו.

(2) עיין בפרק י"ג, פסוקים ז'-ט"ז.

הסבר את טענת איוב בפסוק ט"ז.

כיצד דבריו בפסוקים ז'-י"א מבססים את טענתו? כתוב שני דברים.

ב. עיין באיוב, מ"ב, ז', ובדברי רש"י שלפניך:

רש"י: "כי לא דברתם", שהרי לא דיברתם אליי טענה נכונה כעבדי איוב, שהרי הוא לא פשע בי כי אם על אשר אמר 'תם ורשע הוא מכלה' (פרק ט', כ"ב)... ואם הוסיף לדבר — מפני קושי ייסורים אשר כבדו וחזקו עליו דיבר.

(1) לפי רש"י, במה חטא איוב?

(2) לפי רש"י, מדוע לא נענש איוב על חטאו?

מהו הרעיון המשתמע מדברי רש"י אלה?

17. עיין באיוב, כ"ח.

א. עיין בפסוקים א'-י"ט.

(1) באר את הקביעה של איוב בפסוקים א'-ב', והסבר במה היא שונה מקביעתו בפסוק י"ב.

(2) "והחכמה מאין תמצא ואי זה מקום בינה" (פסוק י"ב).

הסבר מהי התשובה על שאלה זו, על פי פסוקים י"ג-י"ט.

ב. "והחכמה מאין תבוא ואי זה מקום בינה" (פסוק כ').

(1) הסבר מהי התשובה על שאלה זו, על פי פסוקים כ"-א-כ"ז.

(2) הסבר את הקשר בין תשובה זו לבין הנאמר בפסוק כ"ח.

18. עיין ביהושע, כ"ד.

א. (1) לשם מה הזכיר יהושע בדבריו את האבות, ולשם מה הזכיר בדבריו את יציאת מצרים?

(2) עיין בפסוקים ב'-ד'.

רד"ק (פסוק ג'): "וואתן לו את יצחק", ולא זכר את ישמעאל כי בן אמה היה. ועוד שאמר לו

'גרש את האמה הזאת ואת בנה'."

כתוב מה היה קשה לרד"ק, והסבר מה הם שני תירוציו על קושי זה.

ב. (1) עיין בפסוקים י"ד-כ"א.

מה יהושע מציע לישראל בפסוק ט"ו ובפסוק י"ט, ומהי מטרת הצעתו?

(2) עיין בפסוק כ"ו.

רש"י: תרגום יונתן: 'וכתב יהושע ית פתגמיה האלין ואצנענין בספר אורייתא דה' [=כתב

יהושע המילים האלה ונתנם במקום שמונחת בו התורה], ובמסכת מכות... חד אמר אלו שמונה

פסוקים מן 'וימת משה' עד 'לעיני כל ישראל' (דברים, ל"ד) שהרי ספר התורה חסר והשלימו."

מה הם "הדברים האלה", לפי כל אחד מהפירושים המובאים ברש"י?

19. עיין בשופטים, ז', ט-כ"ד.

מלחמת גדעון במדיינים

א. (1) על ההתנהלות של גדעון אומר רלב"ג: "והנה גדעון היה עדיין מאמין ואינו מאמין".

הבא ראיה לדברי רלב"ג, מהנאמר בפסוקים ז'-ט"ו.

(2) עיין בפסוק י"ד.

אברבנאל: "ואין ספק שהפתרון היה מפעל הא-ל יתברך כדי שיחזק לבב גדעון".

לפי אברבנאל, מה בשיחתם של חיילי מדיין שכנע את גדעון לצאת לקרב? הסבר את

דבריו.

ב. ציין תכסיס תודעתי (=פסיכולוגי) ותכסיס הקשור לתנאי השטח, שגדעון השתמש בהם

במלחמתו במדיין, והסבר כיצד כל אחד מתכסיסים אלה סייע לו במלחמה.

20. — "אנכי סַבְתִּי בכל נפש בית אבִיךָ" (**שמואל א**, פרק כ"ב, פסוק כ"ב).
- "ויך לב דוד אֶתֹ" (**שמואל א**, פרק כ"ד, פסוק ה').
- "ויך לב דוד אֶתֹ" (**שמואל ב**, פרק כ"ד, פסוק י').
- א. (1) איזו תכונה של דוד משתקפת בשלושת הפסוקים האלה?
- (2) עיין ב**שמואל ב**, פרק י"ב.
- ר"י אלבו: "בעבור זה נתקבלה תשובת דוד על בת־שבע, לפי שהיו בה השלושה תנאים... הראשון... שלא היה החטא נעלם ממנו... [השני] שתמיד הוא חושב [=לא מסתיר] שחטא... [השלישי] הייתה תשובתו... מפני אהבת ה' יתברך".
- כיצד שניים מהתנאים שמונה ר"י אלבו, באים לידי ביטוי בדברי דוד שבפרקנו?
- ב. (1) עיין ב**שמואל א**, פרק כ"ד, פסוקים ה'-ו'.
- אברבנאל: "רוצה לומר היה דבר מגונה להרגו מאשר הוא משיח ה'... ואין ספק שכיוון גם כן דוד כל כך לייקר שמירת המלכים ושלא יקלו בכבודם, לפי שהיה עתיד למלוך".
- לפי אברבנאל, כיצד נימק דוד את האיסור להריגת שאול, ומדוע הוא השתמש בנימוק זה?
- (2) מדוע ספירת העם המתוארת ב**שמואל ב'** פרק כ"ד נחשבת לחטא? הסבר לפי אחת הדרכים שלמדת.

21. עיין בתהלים, מזמור ע"ב.

א. (1) "ישאו הרים שלום..." (פסוק ג').

רד"ק: "וכי הרים נושאים שלום? אלא בזמן שהפירות מועטין מריבה באה לעולם [שמריבין בני

האדם זה עם זה] ... ובזמן שהפירות מרובין עין טובה ושלום בא לעולם".

ראב"ע: "הטעם כי בהיות המלך שופט צדק ירבה שלום בארץ, וטעם 'הרים' [אפילו] שאין שם יישוב".

לפי כל אחד מפרשנים אלה, הסבר מה יגרום לשלום, ומה המילה "הרים" מלמדת על אודות השלום.

(2) — "ויתפלל בעדו תמיד כל היום יברכנהו" (פסוק ט"ו).

— "ויתברכו בו כל גוים יאשרהו" (פסוק י"ז).

מה מתואר בכל אחד מקטעים אלה, ומה יביא להתגשמות המצב המתואר בהם?

ב. עיין בפסוק כ'.

רש"י: 'כלו', כל אלו תפילות דוד לכלול כל הספר על שם דוד, ואם כן הוא לא נכתב המזמור

במקומו... נראין הדברים שלעת זקנתו כשהמליך את שלמה אמרו".

(1) לפי רש"י, מה מבטאות המילים 'כלו תפילות דוד'?

(2) על פי פירוש זה, כיצד אפשר להסביר את המילה "לשלמה" שבפסוק א'?

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך

נספח – בראשית י"ט, א'-כ"א

{א} וַיָּבֹאוּ שְׁנֵי הַמַּלְאָכִים סְדֹמָה בָּעֶרְבַּ וְלוֹט יָשֵׁב בְּשַׁעַר-סְדֹם וַיֵּרָא-לוֹט וַיִּקָּם לִקְרֹאתָם וַיִּשְׁתָּחוּ אִפְּיָם אֶרְצָה:
 {ב} וַיֹּאמֶר הִנֵּה נָא-אֲדֹנִי סוּרוּ נָא אֶל-בֵּית עַבְדְּכֶם וְלִינוּ וְרַחֲצוּ רַגְלֵיכֶם וְהִשְׁכַּמְתֶּם וְהִלַּכְתֶּם לְדַרְכְּכֶם וַיֹּאמְרוּ לֹא
 כִּי בָרְחוּב נָלִין: {ג} וַיִּפְצֹר-בָּם מֶאֱדָר וַיִּסְרוּ אֵלָיו וַיָּבֹאוּ אֶל-בֵּיתוֹ וַיַּעַשׂ לָהֶם מִשְׁתָּה וּמִצּוֹת אָפֶה וַיֹּאכְלוּ: {ד} טָרֵם
 יִשְׁכְּבוּ וְאֲנָשֵׁי הָעִיר אֲנָשֵׁי סְדֹם נִסְבּוּ עַל-הַבַּיִת מִנֶּעֶר וְעַד-זָקֵן כָּל-הָעָם מִקְצָה: {ה} וַיִּקְרָאוּ אֶל-לוֹט וַיֹּאמְרוּ לוֹ אִיָּה
 הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר-בָּאוּ אֵלֶיךָ הַלַּיְלָה הוֹצִיָאם אֵלֵינוּ וְנִדְעָה אֹתָם: {ו} וַיֵּצֵא אֲלֵיהֶם לֹט הַפֶּתַח וְהִדְלִית סָגֵר אַחֲרָיו:
 {ז} וַיֹּאמֶר אֶל-נָא אַחֵי תִרְעוּ: {ח} הִנֵּה-נָא לִי שְׁתֵּי בָנוֹת אֲשֶׁר לֹא-יָדְעוּ אִישׁ אוֹצִיָאָה-נָא אֶתְהֶן אֲלֵיכֶם וַעֲשׂוּ לָהֶן
 כְּטוֹב בְּעֵינֵיכֶם רַק לְאֲנָשִׁים הָאֵל-אֵל-תַּעֲשׂוּ דְבָר כִּי-עַל-כֵּן בָּאוּ בְּצֹל קֶרְתִּי: {ט} וַיֹּאמְרוּ | גֵּשׁ-הֲלָאָה וַיֹּאמְרוּ הָאֶחָד
 בָּא-לְגוֹר וַיִּשְׁפֹּט שְׁפוֹט עֲתָה נִרְעֵ לָךְ מֵהֶם וַיִּפְצְרוּ בְּאִישׁ בְּלוֹט מֶאֱדָר וַיִּנְשְׂוּ לְשֹׁכֵר הַדִּלְת: {י} וַיִּשְׁלַחוּ הָאֲנָשִׁים
 אֶת-יָדָם וַיָּבִיאוּ אֶת-לוֹט אֲלֵיהֶם הַבַּיִתָּה וְאֶת-הַדִּלְת סָגְרוּ: {יא} וְאֶת-הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר-פָּתַח הַבַּיִת הַכּוֹ בַּסִּנּוּרִים מִקָּטָן
 וְעַד-גָּדוֹל וַיִּלְאוּ לְמִצָּא הַפֶּתַח:

פירוש רש"י:

(א) המלאכים - ולהלן קראם אנשים, כשהיתה שכינה עמהם קראם אנשים. דבר אחר
 אצל אברהם שכחו גדול והיו המלאכים תדירין אצלו כאנשים קראם אנשים, ואצל לוט
 קראם מלאכים: בערב - וכי כל כך שהו המלאכים מחברון לסדום, אלא מלאכי רחמים
 היו, וממתינים שמא יוכל אברהם ללמד עליהם סניגוריא: ולוט ישב בשער סדום - ישב
 כתיב אותו היום מינוהו שופט עליהם: וירא לוט וגו' - מבית אברהם למד לחזור על
 האורחים:

(ב) הנה נא אדני - הנה נא אתם אדונים לי אחר שעברתם עלי. דבר אחר הנה נא
 צריכים אתם לתת לב על הרשעים הללו שלא יכירו בכם. וזו היא עצה נכונה: סורו נא
 - עקמו את הדרך לביתי דרך עקלתון, שלא יכירו שאתם נכנסין שם לכך נאמר סורו,
 בבראשית רבה (נז): ולינו ורחצו רגליכם - וכי דרכן של בני אדם ללון תחלה ואחר כך
 לרחוץ, ועוד שהרי אברהם אמר להם תחלה (יח ד) ורחצו רגליכם. אלא כך אמר לוט
 אם כשיבאו אנשי סדום ויראו שכבר רחצו רגליהם, יעלילו עלי ויאמרו כבר עברו שני
 ימים או שלשה שבאו לביתך ולא הודעתנו, לפיכך אמר מוטב שיתעכבו כאן באבק
 רגליהם שיהיו נראין כמו שבאו עכשיו, לפיכך אמר לינו תחלה ואחר כך רחצו: ויאמרו
 לא - ולאברהם אמרו (יח ה) כן תעשה, מכאן שמסרבין לקטן ואין מסרבין לגדול: כי
 ברחוב נלין - הרי כי משמש בלשון אלא, שאמרו לא נסור אל ביתך אלא ברחובה של
 עיר נלין:

(ג) ויסרו אליו - עקמו את הדרך לצד ביתו: ומצות אפה - פסח היה:

(ד) טרם ישכבו ואנשי העיר אנשי סדום - כך נדרש בבראשית רבה (נ ה) טרם ישכבו
 ואנשי העיר היו בפיהם של מלאכים, שהיו שואלים ללוט מה טיבם ומעשיהם, והוא
 אומר להם רובם רשעים. עודם מדברים בהם ואנשי סדום וגו'. ופשוטו של מקרא
 ואנשי העיר, אנשי רשע, נסבו על הבית. על שהיו רשעים נקראים אנשי סדום, כמו
 שאמר הכתוב (יג יג) ואנשי סדום רעים וחטאים: כל העם מקצה - מקצה העיר עד
 הקצה, שאין אחד מהם מוחה בידם, שאפילו צדיק אחד אין בהם:

(ה) ונדעה אתם - במשכב זכר, כמו (פסוק ח) אשר לא ידעו איש:

(ח) האל - כמו האלה: כי על כן באו - כי הטובה הזאת תעשו לכבודי על אשר באו בצל
 קורת, תרגום בטלל שרותי, תרגום של קורה שרותא:

(ט) ויאמרו גש הלאה - קרב להלאה, כלומר התקרב לצדדין והתרחק ממנו, וכן כל
 הלאה שבמקרא לשון רחוק, כמו (במדבר יז ב) זרה הלאה, (ש"א כ כב) הנה החצי ממך
 והלאה. גש הלאה המשך להלן, בלשון לע"ז טרי"י טי"י ד"י נו"ש משוך את עצמך ממנו,
 ודבר נזיפה הוא לומר אין אנו חוששין לך, ודומה לו (ישעיה סה ה) קרב אליך אל תגש
 בי, וכן (ישעיה מט כ) גשה לי ואשבה, המשך לצדדין בעבורי ואשב אצלך. אתה מליץ
 על האורחין, איך מלאך לבך. על שאמר להם על הבנות, אמרו לו גש הלאה, לשון נחת,
 ועל שהיה מליץ על האורחים אמרו האחד בא לגור, אדם נכרי יחידי אתה בינינו שבאת
 לגור, וישפוט שפוט ונעשית מוכיח אותנו: הדלת - דלת הסובבת לנעול ולפתוח:

(יא) פתח - הוא החלל שבו נכנסין ויוצאין: בסנורים - מכת עורון: מקטן ועד גדול
 - הקטנים התחילו בעבירה תחלה, שנאמר (פסוק ד) מנער ועד זקן, לפיכך התחילה
 הפורענות מהם:

פירוש רמב"ן:

(ה) ונדעה אותם - כוונתם לכלות את הרגל מביניהם כדברי רבותינו (סנהדרין קט
 א), כי חשבו שבעבור טובת ארצם שהיא כגן ה' יבאו שם רבים, והם היו מואסי
 הצדקה, אבל לוט בעשרו וממונו בא אליהם, או שבקש מהם רשות או שקבלוהו
 לכבוד אברהם, והכתוב מעיד שזאת כוונתם, שנאמר (יחזקאל טז מט) הנה זה היה
 עון סדום אחותך גאון שבעת לחם ושלות השקט היה לה ולבנותיה ויד עני ואביון
 לא החזיקה. ומה שאמר (לעיל יג יג) רעים וחטאים לה' מאד, שהיו מוכעיסים ומורדים
 בשלותם ובענוי האביונים, והוא שאמר (יחזקאל טז נ) ותגבהנה ותעשנה תועבה לפני
 ואסיר אתהן כאשר ראיתי: ועל דעת רבותינו (עיין סנהדרין קט א) היו בהם כל מדות
 רעות, אבל נגמר דינם על אותו העון מפני שלא החזיקו יד עני ואביון, כי היו תדירים
 באותו עון יותר מכולם, וגם כי כל העמים עושים צדקות עם ריעיהם ועם ענייהם,
 לא היה בכל הגוים כסדום לאכזריות: ודע, כי משפט סדום היה למעלת ארץ ישראל,
 כי היא מכלל נחלת ה' ואינה סובלת אנשי תועבות, וכאשר תקיא את הגוי כלו מפני
 תועבותם הקדימה וקאתה את העם הזה שהיו רעים מכולם לשמים ולבריות. ושמו
 עליהם השמים והארץ והושחתה הארץ בלא רפואה לעולם, מפני שבעבור טובה נתגאו,
 וראה הקדוש ברוך הוא שיהיה לאות לבני מרי לישראל העתידים לירשה כאשר התרה
 בהן גפרית ומלח שרפה כל ארצה כמהפכת סדום ועמורה אדמה וצבויים אשר הפך ה'
 באפו ובחמתו (דברים כט כב): כי יש באומות רעים וחטאים מאד ולא עשה בהם ככה,
 אבל למעלת הארץ הזאת היה הכל, כי שם היכל ה'. ועוד אני עתיד לבאר זה בסדר
 אחרי מות (ויקרא יח כד), אם יחיני הממית והמחיה:

(ח) אוציאה נא אתהן אליכם - מתוך שבחו של האיש הזה באנו לידי גנותו, שהיה
 טורח מאד על אכסניא שלו להציל אותם מפני שבאו בצל קורתו, אבל שיפייס אנשי
 העיר בהפקר בנותיו אין זה כי אם רוע לב, שלא היה ענין הזמה בנשים מרוחק בעיניו,
 ולא היה עושה לבנותיו חמס גדול כפי דעתו: לכך אמרו רבותינו (תנחומא וירא יב)
 בנוהג שבעולם אדם מוסר עצמו על בנותיו ועל אשתו והורג או נהרג, וזה מוסר
 בנותיו להתעולל בהן. אמר לו הקב"ה לעצמך אתה משמרן. והנה לוט היה מתירא
 עליהם כי היה חושב שהם אנשים, אבל כאשר הכו בסנורים את אנשי העיר ואמרו לו
 כי משחיתים אנחנו את המקום הזה וישלחנו ה' לשחתה, אז הכיר בהם והאמין לעשות
 כל אשר צו:

פירוש רד"ק:

(ד) ואנשי העיר אנשי סדום - אמר אנשי סדום אחר שאמר אנשי העיר וידוע היה כי
 העיר שבאו אליה סדום הוא אלא ר"ל הראו במעשיהם כי אנשי סדום היו שנאמר
 עליהם "ואנשי סדום רעים וחטאים לה' מאד": מנער ועד זקן - הזקנים היו רעים כמו
 הנערים והבחורים וכולם באו בית לוט: מקצה - העיר, כי ברוב רשעתם פסקו דרך
 ממקומם שלא היה אורח עובר עליהם ועכשיו שבאו אליה היה חדוש אצלם והיה רע
 בעיניהם עד שנתקבצו כל העיר להרע להם וזה מן התימה הגדול לרוב רשעתם עד
 היכן הגיעה רעתם, ונכתב כל זה כדי שיצדיקו עליהם בני העולם את הדין:

/המשך מעבר לדף/

נספח – בראשית י"ט

{יב} וַיֹּאמְרוּ הָאֲנָשִׁים אֶל-לוֹט עַד מִי-לָךְ פֶּה חָתָן וּבְנֵיךָ וּבְנֹתֶיךָ וְכָל אֲשֶׁר-לָךְ בָּעִיר הוֹצֵא מִן-הַמָּקוֹם: {יג} כִּי-מִשְׁחָתִים אֲנִיחֶנּוּ אֶת-הַמָּקוֹם הַזֶּה כִּי-גִדְלָה צַעֲקָתָם אֶת-פְּנֵי ה' וַיִּשְׁלַחֵנוּ ה' לְשַׁחֲתָהּ: {יד} וַיֵּצֵא לוֹט וַיְדַבֵּר | אֶל-חֲתָנָיו | לֵקְחֵי בְנֹתָיו וַיֹּאמְרוּ קוֹמוּ צֵאוּ מִן-הַמָּקוֹם הַזֶּה כִּי-מִשְׁחָתִית ה' אֶת-הָעִיר וַיְהִי כַּמְצָחַק בְּעֵינֵי חֲתָנָיו: {טו} וְכַמוֹ הַשָּׁחַר עָלָה וַיֵּאֱצִיזוּ הַמַּלְאָכִים בְּלוֹט לֵאמֹר קוּם קַח אֶת-אִשְׁתְּךָ וְאֶת-שְׁתֵּי בְנֹתֶיךָ הַנִּמְצָאֹת פֶּן-תִּסָּפֶה בַּעֲזֹן הָעִיר: {טז} וַיִּתְמַהֲמָה | וַיִּחְזְקוּ הָאֲנָשִׁים בִּינְדוּ וּבְיָד-אִשְׁתּוֹ וּבְיָד שְׁתֵּי בְנֹתָיו בַּחֲמֹלָת ה' עָלָיו וַיִּצָּאֻהוּ וַיַּנְחֵהוּ מִחוּץ לָעִיר: {יז} וַיְהִי כִּהוֹצִיָאם אֹתָם הַחוּצָה וַיֹּאמֶר הַמַּלְטָה עַל-נַפְשָׁךְ אֶל-תְּבִיט אַחֲרֶיךָ וְאַל-תַּעֲמֹד בְּכָל-הַכְּפָר הַהֲרָה הַמַּלְטָה פֶּן-תִּסָּפֶה: {יח} וַיֹּאמֶר לוֹט אֲלֵהֶם אֶל-גָּא אֲדָנִי: {יט} הִנֵּה-נָא מֵצָא עֲבָדְךָ חֵן בְּעֵינֶיךָ וַתִּגְדַּל חֲסִדְךָ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ עִמָּדִי לְהַחְיֹת אֶת-נַפְשִׁי וְאֲנֹכִי לֹא אוֹכַל לְהַמְלִיט הַהֲרָה פֶּן-תִּדְבְּקֵנִי הָרָעָה וְמָתִי: {כ} הִנֵּה-נָא הָעִיר הַזֹּאת קָרְבָה לָנוּס שָׁמָּה וְהִיא מִצְעָר אִמְלֻטָה נָא שָׁמָּה הֲלֹא מִצְעָר הוּא וְתַחִי נַפְשִׁי: {כא} וַיֹּאמֶר אֵלָיו הִנֵּה נִשְׁאֲתִי פְנֶיךָ גַם לְדַבֵּר הַזֶּה לְבִלְתִּי הַפְּכִי אֶת-הָעִיר אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ:

פירוש רש"י

מאתים ותשע, ואותה שנה היתה שנת הפלגה, וכשנחרבה סדום היה אברהם בן תשעים ותשע שנה, הרי מדור הפלגה עד כאן חמשים ושתים שנה, וצוער איחרה ישיבתה אחרי ישיבת סדום וחברותיה שנה אחת, הוא שנאמר אמלטה נא, נא בגימטריא חמשים ואחת: **הלא מצער היא** - והלא עונותיה מועטין, ויכול אתה להניחה: **ותחי נפשי** - בה, זה מדרשו. ופשוטו של מקרא הלא עיר קטנה היא, ואנשים בה מעט, אין לך להקפיד אם תניחנה ותחי נפשי בה:

{כא} גם לדבר הזה - לא דיך שאתה ניצול, אלא אף כל העיר אציל בגללך: **הפכי** - הופך אני, כמו (מח ה) עד בואי, (טז יג) אחרי רואי, (ירמיה לא יט) מדי דברי בו:

פירוש רמב"ן

{יז} **אל תביט אחריך ואל תעמוד בכל הככר** - שיעור הכתוב אל תעמוד בכל הככר ואל תביט אחריך אחר שתנצל, כי עד היות לוט בהר לא תרד עליהם רעה. ובעבור כן אמר ואנכי לא אוכל להמלט ההרה פן תדבקני הרעה, בהיותי בככר, כי אתה לא תאריך לי רק מעט כאשר אמרת מהר המלט: ואמר רבי אברהם אל תביט אחריך, אתה וכל אשר לך, וכן לא תאכל ממנו. ומה צורך לזה, ואין העונש בכאן מפני שיעברו על אזהרת המלאך, אבל הוא הזהירם מדעתו שיגיע להם עונש בהבטה ההיא, והוא הזהיר את לוט לזכותו, וכל השומע וזהר הוא את נפשו הציל: וענין איסור ההבטה אמר רש"י אתה הרשעת עמהם ובזכות אברהם אתה ניצל, אינך רשאי לראות בפורענותן. ועוד בו ענין, כי הראות באויר הדבר ובכל החליים הנדבקים יזיק מאד וידביקם וכן המחשבה בהם ... ולכן היתה אשתו של לוט נציב מלח, כי באתה המכה במחשבתה כאשר ראתה גפרית ומלח היורד עליהן מן השמים ודבקה בה:

רשב"ם

{יז} **אל תביט אחריך** - בשביל צער חתניך שבעיר. ועוד כי המביט אחריה מתעכב בדרך. גם שלא להסתכל במלאכים ובמעשיהם שלא לצורך.

{יב} **עוד מי לך פה** - פשוטו של מקרא מי לך עוד בעיר הזאת חוץ מאשתך ובנותיך שבבית: **חתן ובניך ובנותיך** - אם יש לך חתן או בנים ובנות הוצא מן המקום: **ובניך** - בני בנותיך הנשואות. ומדרש אגדה עוד מאחר שעושין נבלה כזאת מי לך פתחון פה ללמד סניגוריא עליהם, שכל הלילה היה מליץ עליהם טובות, קרי ביה מי לך פה:

{יד} **חתניו** - שתי בנות נשואות היו לו בעיר: **לוקחי בנותיו** - שאותן שבבית היו ארוסות להם:

{טו} **ויאצו** - כתרגומו ודחיקו, מהרה: **הנמצאות** - המזומנות לך בבית להצילם. ומדרש אגדה יש, וזה ישובו של מקרא: **תספה** - תהיה כלה. (דברים ב יד) עד תום כל הדור, מתורגם עד דסף כל דרא:

{טז} **ויתמהמה** - כדי להציל את ממונו: **ויחזיקו** - אחד מהם היה שליח להצילו, וחבירו להפוך את סדום, לכך נאמר (פסוק יז) ויאמר המלט, ולא נאמר ויאמרו:

{יז} **המלט על נפשך** - דיך להציל נפשות, אל תחוס על הממון: **אל תביט אחריך - אתה הרשעת עמהם, ובזכות אברהם אתה ניצל, אינך כדאי לראות בפורענותם ואתה ניצל:** בכל הככר - ככר הירדן: **ההרה המלט** - אצל אברהם ברח, שהוא יושב בהר, שנאמר לעיל {יב ח} ויעתק משם ההרה. ואף עכשיו היה יושב שם, שנאמר {יג ג} אל המקום אשר היה שם אהלו בתחלה, ואף על פי שכתוב {שם יח} ויאהל אברם וגו', אהלים הרבה היו לו ונמשכו עד חברון: **המלט** - לשון השמטה, וכן כל המלטה שבמקרא אישמוצי"ר [להינצל] בלע"ז וכן (ישעיה סו ז) והמליטה זכר, שנשמט העובר מן הרחם, (תהלים קכד ז) כצפור נמלטה, (ישעיה מו ב) ולא יכלו מלט משא, להשמיט משא הרעי שבנקביהם:

{יח} אל נא אדני - רבותינו אמרו שם זה קדש, שנאמר בו להחיות את נפשי, מי שיש בידו להמית ולהחיות. ותרגומו בבעו כען ה': **אל נא** - אל נא תאמר אלי להמלט ההרה:

נא - לשון בקשה:

{יט} **פן תדבקני הרעה** - כשהייתי אצל אנשי סדום היה הקדוש ברוך הוא רואה מעשי ומעשי בני העיר, והייתי נראה צדיק וכדאי להנצל, וכשאבא אצל צדיק אני כרשע. וכן אמרה הצרפית לאלהיו (מ"א יז יח) כי באת אלי להזכיר את עוני, עד שלא באת אצלי היה הקדוש ברוך הוא רואה מעשי ומעשי עמי ואני צדקת ביניהם, ומשבאת אצלי לפי מעשיך אני רשעה:

{כ} **העיר הזאת קרובה** - קרובה ישיבתה נתיישרה מקרוב, לפיכך לא נתמלאה סאתה עדיין. ומה היא קרבתה, מדור הפלגה שנתפלגו האנשים והתחילו להתישב איש איש במקומו, והיא היתה בשנת מות פלג, ומשם ועד כאן חמשים ושתים שנה, שפלג מת בשנת ארבעים ושמונה לאברהם. כיצד, פלג חי (לעיל יא יט) אחרי הולידו את רעו מאתים ותשע שנה, צא מהם שלשים ושתים כשנולד שרוג, ומשרוג עד שנולד נחור שלשים, הרי ששים ושתים, ומנחור עד שנולד תרח עשרים ותשע, הרי תשעים ואחת, ומשם עד שנולד אברהם שבעים, הרי מאה ששים ואחת, תן להם ארבעים ושמונה הרי